

ANADOLU'YA TÜRK AKINLARI VE YERLEŞME SÜRECİ

- Türklerin Anadolu'yu **yurt edinme süreci Büyük Selçuklularla** başlamıştır.
- **1071 Malazgirt Savaşı'ndan önceki akınlar keşif**, sonrasındakiler ise **göç, iskân ve kalıcılık** amaçlıdır.
- Anadolu'nun **verimli toprakları, jeopolitik konumu ve stratejik önemi**, Türklerin bu bölgeye yönelmesinde etkili olmuştur.
- **Çağrı Bey'in 1015–1021 keşif seferleri**, Anadolu'nun fethedilebilir olduğunu göstermiştir.
- **Dandanakan Zaferi'nden (1040) sonra** Anadolu'nun kapıları Türklere tamamen açılmıştır.

BÜYÜK SELÇUKLULAR DÖNEMİ VE İLK ASKERÎ BAŞARILAR

- **Pasinler Savaşı (1048)** Selçukluların Bizans'a karşı kazandığı ilk büyük zaferdir.
- Bu zaferle Bizans zayıflatılmış, **Türkmen yerleşmeleri hız kazanmıştır**.
- **Ahlat**, Selçuklular için askerî üs olmuş; Türk kültürünün Anadolu'ya yayılmasında önemli rol oynamıştır.
- Ahlat'taki mezar taşları ile **Orhun Abideleri arasındaki benzerlik**, kültürel sürekliliği göstermektedir.

MALAZGİRT SAVAŞI (1071)

- Malazgirt Savaşı **Bizans İmparatorluğu ile Büyük Selçuklu Devleti arasında** 26 Ağustos 1071 yılında Malazgirt Ovasında olmuştur.
- **26 Ağustos 1071'de** yapılan bu savaşta Sultan **Alp Arslan**, Bizans İmparatoru **Romanos Diogenes'i** mağlup etmiştir.

Zaferin kazanılmasında:

- **Turan taktığının uygulanması**,
- Bizans ordusundaki **Uz ve Peçenek Türklerinin saf değiştirmesi**
- Alp Arslan'ın askerî yeteneği etkili olmuştur.
- Malazgirt Zaferi, "**devlet ve vatan kuran zafer**" olarak kabul edilir.

- **Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış** ve Türkler Anadolu'ya yerleşmeye başlamıştır.
- Anadolu'da **Türk hâkimiyeti başlamış**, İslam kültürü yayılmıştır.
- Sultan Alp Arslan, komutanlarını Anadolu'nun fethiyle görevlendirmiştir.

BİRİNCİ BEYLİKLER DÖNEMİ

Malazgirt Savaşı sonrası Anadolu'da **ilk Türk beylikleri** kurulmuştur:

- **Saltuklular** (Erzurum)
- **Danişmentliler** (Sivas)
- **Artuklular** (Mardin, Hasankeyf)
- **Mengücekliler** (Erzincan)
- **Çaka Beyliği** (İzmir – *ilk Türk denizciliği*)

SALTUKLULAR (1072-1202)

- **Saltuk Bey tarafından Erzurum ve çevresinde kurulmuştur.**
- Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliğidir.
- **Kale Cami, Tepsi Minare, Erzurum Üç Kümbetler, Ulu Cami, Mama Hatun Külliyesi, İki Kümbetler** Saltuklulardan günümüze ulaşan eserlerdendir.

ÇAKA BEYLİĞİ (1081-1093)

- **İzmir ve çevresinde Çaka Bey tarafından kurulmuştur.**
- Çaka Bey, ilk Türk denizcisidir.
- **Çaka Bey, o dönemin en modern savaş gemileriyle bir donanma oluşturmuştur.**
- Çaka Bey'in İzmir'de oluşturduğu donanmanın kuruluş yılı olan **1081, Türk Deniz Kuvvetlerinin kuruluş yılı olarak kabul edilmektedir.**

ARTUKLULAR (1102-1231)

- **Artuklular, Hasankeyf, Mardin, Harput ve çevresinde kurulmuştur.**
- **Malabadi Köprüsü, Diyarbakır Surları, Mardin'deki Zinciriye Külliyesi ve Hatuniye Medresesi** Artuklulardan günümüze kalan eserlerdendir.
- **Malabadi Köprüsü dünyanın en büyük ve en uzun taş kemerli köprüsüdür.**

DANIŞMENTLİLER (1080 -1178)

- Danışmentliler, Sivas ve çevresinde kurulmuştur.
- Kayseri Ulu Cami, Sivas Ulu Cami, Tokat Melik Gazi Kümbeti, Tokat Kulak Kümbeti
Danışmentlerden günümüze ulaşan eserlerdendir.
- Tokat ve Niksar'da bu dönemde yaptırılan Yağıbasan Medreseleri, Anadolu'da inşa edilen ilk medreselerdir.

MENGÜCEKLİLER (1080-1228)

- Mengücekliler, Erzincan ve çevresinde kurulmuştur.
- Sivas'taki Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'ndan oluşan külliye, Mengüceklili Beyliği'ne ait en eski eserdir.
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası 1985'te Türkiye'nin **UNESCO Dünya Miras Listesi**'ne giren ilk mimari yapısıdır

Bu beylikler:

- Anadolu'nun **Türkleşmesi ve İslamlaşmasına öncülük etmiştir**
- Camiler, medreseler, köprüler, kervansaraylar inşa etmişlerdir.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ (1075-1038)

- 1075'te Kutalmışoğlu Süleyman Şah, İznik'i başkent yaparak Türkiye Selçuklu Devleti'ni kurmuştur.
- Anadolu'da **siyasi birlik sağlanmış**, Anadolu Avrupa'da "**Türkiye**" adıyla anılmaya başlanmıştır.

Miryokefalon Savaşı (1176)

- II. Kılıç Arslan, Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'u yenilgiye uğratmıştır.
- Bu savaş:
 - Türklerin Anadolu'dan atılamayacağını kesinleştirmiştir.
 - "Devlet ve vatan koruyan zafer" olarak kabul edilir.
- Bizans savunmaya çekilmiş, Türkler imar faaliyetlerine hız vermiştir.

- Miryokefalon Zaferi'nden sonra Türkiye Selçuklu sultanları Anadolu'da siyasi birliği sağlamayı ve devleti doğal sınırlarına ulaştırmayı amaçlamışlardır.
- Türkiye Selçukluları, Danışmentli, Saltuklu ve Mengüceklili beyliklerine son vermiş; Sinop'u ve Antalya'yı fethederek devletin sınırlarını kuzeyde ve güneyde denizlere ulaştırmışlardır.
- I. Alâeddin Keykubad, Türkiye Selçuklu Devletini en geniş sınırlarına ulaştırmış ve Anadolu Türk siyasi birliğini büyük ölçüde sağlamıştır.

MOĞOL İSTİLASI VE ZAYIFLAMA

- Köseadağ Savaşı (1243) ile Türkiye Selçukluları Moğollara yenilmiştir.
- Devlet Moğol hâkimiyeti altına girmiş, 1308'de yıkılmıştır.
- Bu süreçte Anadolu'da İkinci Beylikler Dönemi başlamıştır.

HAÇLI SEFERLERİ

- 1095–1291 arasında 8 Haçlı Seferi düzenlenmiştir.
- Türkler Anadolu'yu Haçlılara karşı savunarak İslam dünyasının korunmasında önemli rol oynamıştır.
- I. ve II. Haçlı Seferleri'nde Anadolu'nun Türk yurdu olduğu Batı'ya kabul ettirilmiştir.

Haçlı Seferlerinin Nedenleri

- Kutsal yerleri (Kudüs) Müslümanlardan geri alma isteği
- Bizans'ın (Doğu Roma) Türkler karşısında zor duruma düşmesi
- Avrupa'daki derebeylerin toprak kazanma isteği
- Doğu'nun zenginliklerini ele geçirme arzusu
- Ticaret yollarını ele geçirme isteği

I. Haçlı Seferi (1095-1099)

- **I. Kılıç Aslan Haçlılara karşı mükemmel bir vatan savunması gerçekleştirmiş olmasına rağmen devletin başkenti olan İznik kaybedilmiştir.** Bunun üzerine devletin yeni başkenti Konya olmuştur.
- **I. Haçlı Seferi sonucunda Haçlılar; Urfa, Antakya, Kudüs gibi İslam dünyasının önemli şehirlerini ele geçirmişlerdir.**

II. Haçlı Seferi (1147-1148)

- II. Haçlı Seferi Musul-Halep Atabeyi İmâdeddîn Zengî'nin **1144'te Urfa'yı Haçlıların elinden geri almasıyla gerçekleşmiştir.**
- **Sultan Mesud, gerçekleştirdiği başarılı vatan savunması ile Anadolu'nun Türk yurdu olduğunu bir kez daha Batı dünyasına göstermiştir.** II. Haçlı Seferi'nde Haçlılar amacına ulaşamamıştır.
- **Batılı tarihçiler, II. Haçlı Seferi sırasında Türklerle dolu olarak gördükleri ve onların büyük bir gayretle savundukları Anadolu'yu, bundan böyle "Türkiye" adıyla anmaya başlamışlardır.**

III. Haçlı Seferi (1189-1192)

- **III. Haçlı Seferi, Eyyübî Devleti Sultanı Selâhaddin Eyyübî'nin 1187'de Kudüs'ü fethetmesiyle gerçekleştirilmiştir.** Bu sefer sırasında Haçlı orduları bir kez daha Anadolu topraklarına girmiş ancak amaçlarına ulaşamamıştır.

Haçlı Seferlerinin Sonuçları

- **Türkiye Selçuklu Devleti'nin Anadolu'daki fetihleri bir süre yavaşlamıştır.**
- **Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun ömrü uzamıştır**
- **Doğu ile Batı arasındaki ticaret canlanmıştır.**
- **Akdeniz limanları (Venedik, Ceneviz vb.) önem kazanmıştır.**

- Avrupa'da **ticaret ve burjuva sınıfı güçlenmeye başlamıştır.**
- Avrupalılar Doğu'dan, **Pusula, Barut, Kâğıt, Matbaa** gibi teknik ve bilimsel yenilikleri öğrenmiştir.
- Batılı tarihçiler, Anadolu'yu **"Türkiye"** olarak adlandırmaya başlamıştır

İMAR, İSKÂN VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

Türkler Anadolu'da, **camiler, medreseler, darüşşifalar (hastaneler), kervansaraylar, hamamlar, imaretler, bedestenler** inşa etmiştir.

Kervansaraylar:

- **30–40 km aralıklarla**
- **3 gün ücretsiz hizmet**
- **Devlet güvenceli ticaret (sigorta sistemi) sağlamıştır.**
- **Gevher Nesibe Darüşşifası**, Anadolu'nun ilk uygulamalı tıp medresesidir.

KÜLLİYE: Bir cami etrafında toplanmış, toplumun farklı ihtiyaçlarını karşılayan yapıların (medrese, darüşşifa, imaret vb.) bir arada bulunduğu yapı topluluğudur.

KÜMBET: Selçuklu ve Anadolu Türk devletleri döneminde yapılan, önemli kişiler için inşa edilmiş (*silindirik ya da çokgen gövdeli, üst tarafı konik*) anıt mezarlardır.

İMAR: İmar, bir yerin **yaşanabilir hâle getirilmesi** için yapılan düzenleme ve çalışmalardır.

İSKÂN: İskân, insanların **bir yere yerleştirilmesi** ve orada **sürekli yaşamalarının sağlanmasıdır.**

BAYINDIRLIK: Bayındırlık, bir yerin **bakımlı, düzenli, gelişmiş ve yaşanabilir** duruma getirilmesidir.

İSTİLA: İstila, bir bölgenin **zorla, geçici ve yıkıcı amaçlarla ele geçirilmesidir.**